

de toekomstige voorstellen uit het Commissie Werkplan voor 2018 worden bekeken. Ook zal opvolging worden gegeven aan het actieplan om het loonverschil tussen man en vrouw aan te pakken. Tenslotte werd afgesproken om de Europese Vaardigheden Agenda verder te brengen, met speciale aandacht voor de aanbeveling van de Raad over het *Upskilling Pathways* initiatief. In maart 2018 zal de ER de voortgang bespreken.

Het belang van onderwijs en cultuur voor een inclusieve samenleving werd onderstreept. Lidstaten en Europese Commissie werden opgeroepen om de mobiliteit en uitwisseling van de studenten te bevorderen onder andere door het Erasmus+ programma, en het leren van vreemde talen en een Europese Studentenkaart. Ook werd de samenwerking tussen universiteiten aangemoedigd, alsmede de opkomst van een twintigtal «Europese universiteiten» bestaand uit vrijwillige netwerken van universiteiten in de EU. Samenwerking tussen lidstaten op het gebied van wederzijdse erkenning van diploma's in hoger en middelbaar onderwijs zal in het gepaste kader worden aangemoedigd. Ook werden lidstaten opgeroepen om het Europees Jaar van Cultureel Erfgoed aan te grijpen om meer bewustwording rond cultureel erfgoed te bevorderen. Lidstaten en Commissie werden opgeroepen, indien relevant, mogelijke maatregelen te bestuderen om de vaardigheden op gebied van digitaal, cyberveiligheid, media geletterdheid en kunstmatige intelligentie te vergroten. Daarnaast moet aandacht besteed worden aan inclusieve en innovatie-gedreven benadering van leven-lang-leren en mobiliteit van professionals in de culturele en creatieve sectoren.

De ER verwelkomde de uitkomsten van de *One Planet Top* die door President Macron in Parijs werd georganiseerd op 12 December in vervolg op de COP23 (Kamerstuk 31 793, nr. 179) in Bonn en vooruitlopend op de COP 24 in Katowice. De ER bevestigde de volledige commitment om het Parijs akkoord snel en volledig te implementeren en de wetsvoorstellen zo snel mogelijk aan te nemen. De Minister-President gaf aan dat Nederland de ambities voor CO₂ emissie reductie stevig heeft verhoogd.

Externe Betrekkingen – Sancties Rusland

De Europese Raad sprak over de sancties die zijn ingesteld tegen Rusland vanwege de illegale Russische annexatie van de Krim, en het destabiliseren van het oosten van de Oekraïne. De sancties zijn gekoppeld aan de Minsk-akkoorden en worden elke zes maanden geëvalueerd. De Europese Raad stemde in met een technische roll-over van fase 3, dat wil zeggen de financieel-economische sancties, voor zes maanden tot en met 31 juli 2018.

Jeruzalem

De Europese Raad herbevestigde zijn gehechtheid aan de twee-staten oplossing. In deze context blijft het EU-beleid inzake de positie van Jeruzalem ongewijzigd.

Migratie

De ER sprak in het kader van de Leaders Agenda van voorzitter Tusk over migratie. Aan de hand van een vooraf gecirculeerd discussiestuk (*zie Leaders» Agenda note on migration*²) werd besproken welke lessen kunnen worden getrokken uit de aanpak van de migratiecrisis. Nederland benadrukte het belang van het behalen van resultaten via een integrale

² http://www.consilium.europa.eu/media/32083/en_leaders-agenda-note-on-migration_.pdf

Europese aanpak. Deze aanpak is, zoals uw Kamer bekend, gericht op het voortzetten van de nauwe samenwerking met derde landen op het gebied van de aanpak van grondoorzaken, het tegengaan van irreguliere migratie in het bijzonder via de aanpak van mensensmokkel, het verbeteren van opvang in de regio, hervorming van het Gemeenschappelijk Europees Asielstelsel en effectievere terugkeersamenwerking. Ook stelde Nederland dat afspraken zoals die eerder zijn gemaakt over een tijdelijke verplichte herverdeling van asielzoekers uit Italië en Griekenland moeten worden nagekomen. Bovendien moeten deze afspraken, met het oog op eventuele toekomstige migratiecrises, worden opgevolgd door een permanent verdelingssysteem. Binnen de Raad waren lidstaten het eens over het wegnemen van grondoorzaken, buitengrenzenbewaking en het belang van voldoende financiële middelen hiervoor. Lidstaten bleven van mening verschillen over solidariteit binnen Europa. Er is vooralsnog geen verdere toenadering bereikt op het vraagstuk verdeling. Hoewel een grote meerderheid van de lidstaten voor herverdeling is, brachten enkele lidstaten tijdens de discussie naar voren herverdeling te willen organiseren op vrijwillige in plaats van verplichtende basis. Nederland drong erop aan dat, hoewel er nu geen conclusies over de Leaders Agenda waren voorzien, de ER richting geeft aan het benodigde werk van de Raad in zijn verschillende samenstellingen, teneinde in juni 2018 een akkoord te bereiken. Hierbij kan worden voortgebouwd op een aantal voorstellen van het Estse voorzitterschap voor herziening van het Gemeenschappelijk Europees Asiel Stelsel. Ook andere lidstaten gaven net als Nederland aan minder enthousiast te zijn over besluitvorming op basis van consensus. Tijdens de discussie heeft Nederland ook de fragiele situatie in Libië ter sprake gebracht, de noodzaak om in samenwerking met UNHCR en IOM de omstandigheden voor migranten in Libië te verbeteren en de wenselijkheid om de steun aan de Libische kustwacht kritisch te bezien middels een onafhankelijk EU-monitoring mechanisme. Er was brede overeenstemming in de ER dat in het raamwerk van het nieuwe Meerjarig Financieel Kader meer middelen voor migratie moeten worden gereserveerd.

Nederland heeft tevens aandacht gevraagd voor de aanhoudend zorgelijke situatie op de Griekse eilanden, en in het bijzonder de omstandigheden in de opvangcentra. De Commissie blijft intensief samenwerken met de Griekse autoriteiten om de omstandigheden in de centra te verbeteren, asielprocedures te stroomlijnen en met name de terugkeer van migranten naar Turkije te versnellen.

Eurotop

In de ochtend van 15 december vond een Eurotop plaats waaraan de regeringsleiders van alle lidstaten deelnamen, met uitzondering van het Verenigd Koninkrijk. Op de agenda stonden de toekomst van de Economische en Monetaire Unie (EMU) en de bankenunie. Doel van de discussie zoals weergegeven in de Leaders Agenda van voorzitter Tusk was te komen tot een tijdspad voor besluitvorming. Op basis van de bespreking zal Tusk een brief sturen aan de voorzitter van de Eurogroep met de onderwerpen waar de Eurogroep zijns inziens de komende maanden nader werk zou kunnen verrichten.

Tijdens de bespreking bleek dat de opvattingen van de lidstaten op het gebied van de toekomst van de EMU nog ver uit elkaar liggen. Sommige lidstaten gaven aan dat ze zich goed konden vinden in de mededelingen en voorstellen die de Commissie op 6 december jl. gepubliceerd heeft, en waarover uw Kamer reeds in algemene zin geïnformeerd is via het verslag van de Eurogroep en Ecofin van 4 en 5 december jl. Deze lidstaten benadrukten dat er volgens hen meer risicodeling zou moeten plaatsvinden binnen de EMU wat betreft de bankenunie en op budgettair vlak.